

Landbouw combineren met houtproductie

Agroforestry of boslandbouw, die naam lijkt een contradictie in terminis. Toch is die landbouwpraktijk minder tegenstrijdig dan we op het eerste gezicht vermoeden. Vorige week organiseerde het Consortium Agroforestry een druk bijgewoonde studienamiddag rond dit thema.

BOSLANDBOUW

■ Patrick Dieleman

Het consortium bestaat uit de Vereniging voor Bos in Vlaanderen, UGent en HoGent, het ILVO, Groep Mouton, Inagro en de Bodemkundige Dienst van België. Eerst bezochten we het eerste grootschalige agroforestrystelsel van Vlaanderen, bij de Groep Mouton in Lochristi. *Pieter Verdonck* van Inagro begeleidde onze groep. De rondleiding startte op een grasland waarop een tiental jaren geleden eik en beuk werden aangeplant. Al snel bleek dat beuk zich minder goed leende voor dit opzet. Dit voorjaar werden 285 bomen aangeplant op aanpalende percelen van in totaal 12 ha. Tussen de rijen bomen wordt dit jaar maïs geteeld. De wetenschappers die betrokken zijn in het consortium zullen de opbrengsten meten en vergelijken met die van 8 ha zonder bomen.

Aanplanten

Om een goede symbiose tussen bomen en landbouwteelten te realiseren, kies je best soorten met een ijle en dus lichtdoorlatende kruin, zoals populier en es voor nattere bodems en notelaar en boskers voor drogere gronden. De bomenrijen oriënteer je bij voorkeur van noord naar zuid. Op die manier wordt de lichtinval homogeen verdeeld en valt de meeste schaduw op de bomenrij zelf – niet op de gewassen. In Lochristi werd in de rij een afstand van 10 meter aangehouden; tussen de rijen is de afstand 26 meter.

Foto's: Patrick Dieleman

Pieter Verdonck van Inagro legde ons uit hoe we bomen moeten kiezen en aanplanten. Bemerk de al wat oudere aanplanting op de achtergrond.

Dat is gebaseerd op een spuit met een werkbreedte van 24 meter.

Een maximale complementariteit met de landbouwteelten wordt bereikt met diepwortelende boomsoorten. Als je de bodem regelmatig bewerkt, stimuleer je de bomen om dieper te wortelen en dat heeft een bijkomend nuttig effect: de hydraulische lift. Bomen pompen water op uit de diepere lagen. Omdat het water 's nachts niet verdamppt, stelt de boom het geleidelijk vrij in de hogere grondlagen.

Voordelen

Kris Verheyen van UGent vertelde dat er heel wat indicaties zijn dat het mengen van landbouw- en bosbouw per ha meer opbrengt dan deze culturen apart. Onderzoek moet dit objectiveren. Positieve effecten zijn te verwachten in het microklimaat rond de planten, zoals een verhoogde lucht- en bodemtemperatuur en allerlei biotische interacties. Een voorbeeld is het positieve effect van nuttige organismen die aangehouden worden door de bomenrijen. Behalve een stijging van de totale productie ziet hij positieve effecten op de biodiversiteit en op allerlei regulerende diensten zoals koolstofvastlegging, waterhuishouding en erosiepreventie. Ook de bijdrage aan de landschappelijke kwaliteit is een belangrijke meerwaarde.

Bert Reubens van het ILVO ziet agroforestry als een nieuwe benaming voor een eeuwenoud gebruik. Ook in Vlaanderen werden rondom percelen bomen en struiken aangeplant als veekering, voor geniet- hout, brandstof en de productie van allerlei vruchten. Veel verdween in de 20ste eeuw, samen met de directe gebruikswaarde van bomen. In Europa vind je belangrijke boslandbouwssystemen in Portugal en Spanje, waar schapen, varkens en koeten grazen onder de eiken. Reubens toonde ook voorbeelden van nieuwe combinaties van teelten met houtproductie in Frankrijk en Engeland.

Subsidiereglement

Aanvankelijk zou minister-president Kris Peeters het veldbezoek meemaken. In zijn plaats bracht zijn kabinetadviseur *Frans Coussement* enige duiding over het Vlaamse beleid. Niet alleen werden de oppervlaktes aangepast, naar aanleiding van het gezamenlijke advies van de Minaraad en de strategische adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV), ook enkele juridische knelpunten worden aangepakt.

"Minister Schauvliege zal het Bosdecreet en het Natuurdecreet zodanig wijzigen dat boslandbouwsystemen niet onder hun toepassingsgebied vallen. Minister Peeters zal initiatieven nemen om het Veldwetboek aan te passen, zodat agroforestry geen bosaanplanting is en er geen adviesverplichting nodig is."

Yasmine Delaet van het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV) lichtte het reglement verder toe. De overheid betaalt maximaal 70% van de aanplantkosten terug. Dit zijn de aankoopkosten, kosten voor bescherming en gefactureerde arbeidskosten. Je moet minimaal 30 en maximaal 200 bomen per ha en per perceel minstens 3 rijen planten. De oppervlakte moet minimaal 0,5 ha groot zijn. Alle bomen komen in aanmerking voor subsidie, behalve laag- en halfstamfruitbomen, kortteemloophout, naaldbomen en Amerikaanse vogelkers. De bomen moeten minimaal 15 jaar blijven staan en tussen de bomen moet je een landbouwteelt toepassen.

Discussie

Tijdens het vragemoment kwamen behalve technische punten ook enkele onduidelijkheden naar boven. Landbouwers willen zekerheid dat ze op termijn kunnen terugkeren naar zuivere landbouwproductie. De Vlaamse regering doet daarvoor inspanningen, maar zal het lokale gemeentebestuur een aanvraag voor een kapvergunning niet kunnen weigeren? Ook het feit dat er een maximaal jaarbudget is, veroorzaakt enige terughoudendheid, want bij heel veel aanvragen zal dat de tegemoetkoming per dossier beperken. *Kristof Mouton*, de bedrijfsleider van de bezochte aanplanting, verklaarde alvast dat hij gelooft in de opzet. Hij investeerde ook nog in een aanplanting voor kortteemloophout, want op termijn zal er heel wat biomassa-productie nodig zijn in Vlaanderen.

Snel zijn

Ongewijfeld vraagt de introductie van agroforestry heel wat afweging en voorbereiding. Wie al deze winter wil aanplanten, moet snel zijn. Je moet de subsidie uiterlijk op 1 september aanvragen via het e-loket. Wie niet over internet beschikt, kan daarvoor een mandaat geven aan een familielid, een consultant of een andere persoon. De benodigde gegevens zijn: de percelen, de boomsoort, het aantal bomen en een gedetailleerde kostenraming met moet tivering. ■

Tussen de bomen die deze winter aangeplant werden, staat maïs – maar dit eerste jaar is het net of het omgekeerde het geval is.